

LAISVOJI LIETUVA

Lituanica Libre

S. S.

Gegužės Mėnuo
Lietuvoje

Juk tu dar pameni,
Kai vyšnios snigo sode.
Kai baltus konfeti ant mūsų barstė!

Ir obelys, ir ievos, paskui kriaušės,
Kaip ir dabar, pražilę senės,
Mūs žydingų gyvenimą, lyg vynu žiedais prausė.

Ir tu, beabejo, dar pameni,
Kai tame tėvo sode
Kažin kas tirpo mudviejų krūtinėse:

Dabar, taip tirpsta jaunosios gyvybės,
Jų skruostai kruvini ir akys vis rasotos,
Nuožmiai kankinamoj, pavergtoj Lietuvoj.

Dar vakar vaikaciojo laukuos pavasaris,
O mes jauni, gegužės mėnesio miške,
Jaunuosius sužadėtinius vaidinom.

Ech, jaunas, žalias lankoj ir ažuolyne,
O tu, kaip vaidilutė šventojoj Lietuvoj;
Toki skaiti, šventa ir piktų rankų nepasiekta.

Beržų krapiylai mus laimino gegužų,
O paukščių choras, žiedų kodylai.
Palaimą ir liuosybą šventė Lietuvoj.

Bet lyg šalna pakando laisvės žiedą
Ir tavo lūpas skausmas surakino,
Kad toli lyg mirražas palieka Lietuva.

Kur saulė rengės pumpurus žiedais įžiebtį
Kur jūromis bangavo mūsų vasarojai,
Dabar gi — šalta, šalta:

Nes ir palangėj ir miestuos mūsų,
Ir ten ramioj tėvu kertelėj,
Iš Azijos, naujas Atila siaučia.

Rodos ir saulė už debesų palindo,
Laimė nukrito, kaip vyšnios žiedas
Ir po kraujuotom kojom paminta Lietuva.

Ir tirpsta ten, kaip baltos snaigės,
Ištirpsime ir mes išbaltinti, palūžę...
Bet Lietuva perkentus žiemą vėl žydės.

Ji pasipuoš ir vėl jaunosios tūliais:
Zarasų kalnai ir Suvalkijos lygumos,
Pakrypę lušnos ir smūtkeliai pakelėse.

Bus dar ramu ir žydingioj palankėj
Ir pamary prie tėviškės Birutės
Ir pavogtame tėvo sode.

CINE SELECTO

Vienintelis lietuvių P. Zukello kinas
Urugvajuje

c. Grecia 1105 - 07. Cerro.

Tel. 22-11-25

Filmos:

Visuomet paskutinės laidos, meniškiausios ir aukštos kokybės. Daugumos lietuvių ir kitataučių gausiai lankomas kino teatras.

LIBRERIA Y JUQUETERIA

— SELECTO —
de

Hosmar Gerin

Calle GRECIA 4215 Cerro.
Al lado del Cine.

Ofrece toda su mercadería a un 30%
de rebajo a los suscriptores de esta revista.
Libros castellano y extranjero.

- MARGUTIS -

Vienintelis muzikos, dainų, rimtų, naudingų skaitymų ir sveiko humoru, lietuvių kalboje išeinantis Amerikoje žurnalas.

Jį redaguoja, žinomas mūsų kompozitorius Antanas Vanagaitis ir metams tekinuoja tik 2 doleriai. Paprašykite savo gimines Amerikoje, kad jie jums užprenumeruotų taip naudingą ir gausiai iliustruotą žurnalą.

— Margutis —

6755 South Western Avenue.

CHICAGO, III.
U. S. A.

Užsipnnumeruokite Pietų Amerikos lietuvių iliustruotą, patriotinės kovos žurnalą
— Laisvoji Lietuva —

Krautuvė - Baras

Viktoro Kučiausko

c. PRUSIA 1851, kampas BOGOTA

Telefonas: — 22. 13. 26. —
Villa del Cerro.

Didelis pasirinkimas visų rūšių maisto produktų Vietos ir užsienio gėrimai. Kainos ekonomiškos. Lietuviškas patarnavimas Lietuviams nuolatids.

Krautuvė ir Baras

Jono Gramošausko

c. PERÚ 1992. — Villa del Cerro.

Pirmos rūšies visi maisto produktai ir šviežios daržovės bei vaisiai. Vietos visų rūšių gėrimai Pigios kainos. Skubus ir sąžiningas patarnavimas. Persitikrinkite.

ANELÉ RAULUSKEVICIENĖ

Didelio pasirinkimo, pigių kainų bei mandagaus patarnavimo, visų rūšių maisto produktų krautuvė. Lietuviai prašomi užteiti persitikrinimui.

Calle BOGOTÁ 5217. — CERRO.

Pr. Riboko ir Aizersteino

Meniškių Odos Išdirbinių

Fabrikas

calle RIO BRANCO 1102.

Visoki meniški odos išdirbiniai parduodami urmu ir pavieniai. Lietuviams daromos specialės nuolaidos.

Vienybė

Įdomiausias, plačiai skaitomas, Jungtinių Amerikos Valstijų savaitraštis. Vienybę redaguoja poetas Juozas Tysliava, Metams tekinuoja tik \$ 3.50 amerikoniško dolerio.

— Vienybė —

412 Bedford Ave.,
Brooklyn, N. Y.
U. S. A.

— Lituania Libre —
REVISTA MENSUAL
de
Ciencias, Artes y Letras
Rio de Janeiro 4001. CERRO

EDITADA por la
ASOCIACION CULTURAL
URUGUAY - LITUANIA

Aprobada y reconocida por la
Ley del Gobierno Superior de la
Nación, con la Personería Jurídica
— en el año 1941 —

Organo oficial y propiedad intelectual
de la misma. Impreso en la
Imprenta Fortaleza

Redacción, Administración e Imprenta
Rio de Janeiro 4001
— Cerro —

Redactor Responsable:
JULIAN JAZAUSKAS
Berna 2347. Cerro

• Administrador
Pedro Korkuzas
Rio de Janeiro 4001
Cerro

Metinē Preenumerata:
Urugvajuje \$ 1.50 U.
Argentinoj \$ 4.00 Ar.
Amerikoje \$ 2 dol.
Peraidais sijsiti admini-
stratoriaus vardu.
Raštus sijsiti redakci-
jos vardu.

— Lituania Libre —
Rio de Janeiro 4001
Cerro. Montevideo.
Uruguay.

LAISVOJI LIETUVA

Mēnesinis - Kultūros - Mokslo - Mēno - Visuomenės - Kovos - Žurnals

Metai (Año II) | Montevideo, Gegužis - Mayo 1946 | Nr. 5 (17)

K. Verax

Como los Soviets provocan el exterminio de las naciones

(Continuación)

Precedentemente hemos expuesto la primera fase de la «liberación» soviética en Lituania: los interrogatorios terroristas, el fusilamiento en masa, los saqueos y la colectivización agropecuaria. Ahora trataremos de ilustrar, con qué métodos Lituania es liberada de los lituanos. Los enkavedistas envían a la Siberia a poblaciones enteras de ciudades y aldeas. Habiendo la guerra destruido el sistema ferroviario y por la falta hasta de vagones de carga o transporte de hacienda, los habitantes de Lituania eran enviados en el verano y el otoño de 1944 a pie hacia el Este. Son horribles caravanas de desgraciados, semejantes a las de los condenados de tiempos de los zares, pero acompañadas ahora por enkavedistas a caballo armados con bayoneta calada y armas automáticas. Compulsando todas las informaciones en nuestro poder, tenemos el siguiente aspecto. Todos los más destacados patriotas lituanos sin distinciones profesionales, todos los católicos fervientes, todos los comerciantes y campesinos más acomodados, todos los que no demuestran entusiasmo por el partido comunista, son calificados de «fascistas», «elemento antisoviético» y asignados a la caravana de la muerte que se dirige hacia el Este. Las columnas de los exilados son obligadas a marchar sin la menor muestra de misericordia. Muchos caminan descalzos, sin ropas de abrigo: todos sin excepción están hambrientos y extenuados. Aquellos que ya no pueden dar un paso más, son fusilados allí mismo. Los esposos son separados de sus esposas, los hijos de los padres. Nadie pueda ayudar o socorrer a los expatriados, ni alcanzarles siquiera un poco de agua, pues «por la ayuda a los enemigos del pueblo», pasa inmediatamente a engrosar su número.

Muchas localidades de Lituania quedaron sin habitantes. En primer término fueron deportados sistemáticamente los departamentos occidentales y orientales: Samogitia y el territorio de Vilnius. Una telegrama procedente de Estocolmo del 28 - X - 1944 anuncia que las ciudades de Vilkaviskis, Siauliai, Utena y Maletai y los pueblos de Kursernai, Daugai y Leliunai quedaron sin pobladores en absoluto.

Es practicada, además, también otra clase de métodos «destruccionistas». La radio de Vilnius propolió que «los lituanos, llevados por inmenso entusiasmo, se dirigen a través de todos los caminos a reconstruir, la madrecita Rusia». Hablando a través de la radio antedicha «el presidente de la Lituania Soviética», el «quisling» Justas Paleckis, anunció en febrero de este año que «para diversos trabajos se trasladaron a Rusia 83.000 lituanos». En realidad, este número es mucho mayor. Significa que hombres y mujeres lituanos, tomados a la fuerza para el servicio del trabajo, no reconstruyen su derruida patria, sino que van a trabajar en la «madrecita Rusia». Marchando hacia allí, por supuesto, deben cantar y portar rojos pendones. Es un nuevo engaño. Hemos narrado cómo los terroristas armados organizan «alegres» caravanas de agricultores portadores de productos para el Estado.

(Continuará)

Ministro Stasio Lozoraičio Kalba

Pasakyta lietuvių kolonijai Romoj Lietuvos Nepriklausomybės Šventės dieną 1946. II. 16.

Dar niekadęs ligšiol nebuvo pažadėta žmonijai tiek teisingumo, kiek šito karo metu. Ir niekadės dar tiek tautų - o jų tarpe ir bolševikų užpultoji ir okupuotoji Lietuva — nebuvę patyrusios tiek daug neteisybės, kiek šandien, karo veiksmams jau esant pabaigtiems. Pažadai, kurių yra padariusios didžiosios demokratinės valstybės, dar neįvykdyt. Todėl pasaulis dar tolimas nuo taikos, o mes turime švęsti šią Lietuvos nepriklausomybės šventę toli nuo savo krašto.

Antrojo pasaulinio karo, kuri Vokietija tegalėjo pradėti bendradarbiaudama su Sovietų Sąjunga, pasekmės yra sunkesnės kaip kitų karų pasekmės net ir materialiniu, bet — dar daugiau — moraliniu atžvilgiu.

Prieš šį karą ir jo metu į pasaulį veikė dvi jėgos. Iš vienos pusės buvo totalitarinės valstybės, kurių policinės santvarkos esmę sudarė kova prieš tikybą, teisės, negerbimą, pagrindinių žmogaus teisių paneigimą. Tuos pačius pražūtingus pradus jos siekė vykdyti ir tarptautiniuose santykiuose, lauzydamos sutartis, užpildamos ir pavergdamos laisvas tautas ir iš viso stengdamosios sudemoralizuoti tarptautinę bendruomenę, įskiepyti jai melo, neteisėtumo ir smurto tolerancijos bacilas. Kitą pusę buvo demokratinę tautų bendruomenę, pagrįstą krikščioniška civilizacija, tikybos, teisės, žmogaus teisių gerbimu. Tų tautų tarpe buvo ir yra Lietuvių Tauta, savo tradicijomis, socialine struktūra ir psichologija viena demokratiškesniųjų tautų. Ištaima tiek vakarų civilizacijos dėsniams, tiek savo tautiniams interesams - o tie du dalykai sutampa - nedidelė Lietuva. dėka savo Tautos charakterio ir dorybių, sėkmingai priešinosi maskoliškos diktūros pasikėlimams užkrešti ją bolševikišku maru, ir kartu kovoję su hitleriškos satrapijos ekspansija, apsaugodami nuo jos ne tik save, bet ir kitas dvi Baltijos valstybes. Iš viso, ilgą laiką Lietuva turėjo vieną vieną atlaikyti Hitlerio Vokietijos sunkių ir skaudų politinio bei fikiško Drang nach Osten spaudimą! Situacijoje klausimu visos kraštas laikėsi vieningai, o tokį svarbi visuomenės organizacija, kaip Sniukų Sąjunga įgyjo ypatingą nuopelną. Tarp dviejų pasaulinių karų būta laiko tarpų, ilgą laiką tarpų, kad jeigu Vidurinėje Europoje buvo girdėti balsų, protestuojančių prieš nacionalsocialistų užsienio politiką ir įspėjančių pasaulį dėl jos, tai buvo tik Lietuvos valstybės vyrų balsai. Protestuodami, įspėdami ir priešindamiesi jie gynė Lietuvos interesus ir kartu demokratiškus interesus nuo prūsikių nacionalsocialistinio įžulimo. Ir neretai jų balsai skambėjo kaip tyruose.

Kiek dešimtų milijonų pinigų išgelbėjo Vokietijos žydai, pasiūsdami juos į Lietuvą per mūsų valdžios įsteigas. Kiek tūkstančių Vokietijos, Austrijos, Čekoslovakijos žydų, pabėgusių nuo hitleriškos persekiojimo, rado prieglaudą Lietuvoje. Ta pati maza Lietuva suteikė prieglaudos dešimims tūkstančių lenkų, o 1939 metų rugsėjo mėnesį, pati būdama aukščiausiam pavojuje, atmetė pakartotinus Hitlerio reikalavimus pulti Lenkiją ir už tai jo buvo išduota jo bendrai - Sovietų Sąjungai.

1950 - 40 metais, patys apsupti karo gaisro, įsprauti tarp atimtai bendradarbiaujančių totalitarinių valstybių ir jų grąšonių, mes ne išdavinėjom priešams tų nelaimingųjų, karų ar civilių, kurie gelbėdami savo gyvybę, perėjo Lietuvos sieną ir buvo pas mus internuoti ar šaip apgyvendinti. Lietuvai šaka pastogė buvo jiems saugi prieglauda, nes joje gyvena svetingumas, žmoniškumas ir pagarba teisei, ypač pagarba teisėms tų žmonių, iš kurių priešas atėmė tėvynę ir kuriuos stengėsi padaryti beteisiais.

Vokiečių okupacijos metu Lietuva buvo daug sunkesnėse sąlygose kaip kiti kraštai, nes neturėjo tokios paramos kaip kiti, neturėjo iš viso jokios paramos iš svetur. Ir vis dėlto visa Tauta organizuotai ir vieningai priešinosi vokiečiams, dar kartą duodama savo įnašą į Europos kovą prieš Hitlerio hegemoniją.

Lietuvių Tautos teisė į jos Nepriklausomos Valstybės atstatymą, į jos pačios apsaugojimą nuo smurto yra aiški ir tvirta ne tik formalų tarptautinių nuostatų atžvilgiu, ne tik patiems Lietuviams, kurie niekodės tos teisės neišsižadės, bet taip pat ir kiekvienam žmogui, kurio sąžinė normaliai reaguoja į teisybę ir neteisę, kitam sakant kuris iš viso turi sąžinę. Aš paliečiau šias praeities dalykus svarbiausia tam, kad prisimintum apie teisingą ir išmintingą mūsų Tautos laikyseną ir mūsų Valstybės politiką sprendžiamais Europos ateičiai klausimais būtų mums paguodos ir vilties spinduliu.

Šandien esame ištrėmime mes. Šimtai tūkstančių Lietuvių turėjo eiti į svetimus kraštus, gelbėdamiesi nuo persekiojimo ir teroro. Kitus deportavo ir tebedeportuoja į Aziją. Bet ir Lietuviai pačioje Lietuvoje yra ištrėmime, nes jie okupuoti yra ištrėmti iš nepriklausomo laisvo gyvenimo, iš bet kurios teisinės santvarkos ir asmens saugumo garantijų sferos. Šandien teisingumo, žmoniškumo ir pagarbos mūsų teisėms esame reikalingi mes.

Dabar, karo veiksmams pasibaigus ir

Vokietijai bei Japonijai karą pralaimėjus, dėja, ne visos totalitarinės valstybės yra eliminuotos. Štai kodėl mes vėl matome nuolatines pastangas įnešti demoralizacijos į tarptautinį gyvenimą; pastangas pripažinti ar priversti Rusiją toleruoti melą, neišsėtumą ir smurtą. Lietuva tebėra okupuota ir okupantas vėl daro pas mus rinkimines manipuliacijas, kurių pasekmėje jis pasiūš savo prirkčių ar terorizuotų žmonių į Maskvos sovietą. Lygiu būdu eilė valstybių nuo Baltijos iki Adrijos jūros yra okupuota ir kartu su mumis kenčia pirmąsias joms svetimą santvarką. Atstovas tos Didžiosios Britanijos, kurioje parlamentas ir asmens laisvės garantijos veikia jau tais laikais, kada Rusiją dar civilizavo totoriai, turi klausyti priekaištų dėl kitų valstybių suverenumo tariamo pažeidimo iš to žmogaus, kuris savo laikui buvo pasiūštas į Latviją jos nepriklausomybės naukinimui organizuoti.

Šiite kelt pavyzdžiai, palmti iš ilgos faktų eilės, yra tos totalitarinės akcijos pasireiškimai, kuria stengiamasi įbauginti ir užnigdyti demokratines jėgas pasaulyje, iš viso degeneruoti demokratiją falsifikuojant jos sąvokas ir įsklepyti jai progresyvinį paralyžių, kad ji virstų «progresyvine demokratija», ant kurios pagrindo stovi ir tas didelis kalėjimas, kuriuo šiandien yra Lietuva. Todėl kiekvienas, kas nepripažįsta padėties sudarytos agresijos pasekmėje; kas kovoja už savo krašto išvadavimą iš svetimo užpuoliko jungo - gina ir demokratiją. Todėl Lietuviai Tautai, kuri nepripažino ir nepripažins jokio akto, rašėdžiančio jos teisę į nepriklausomybę; kuri kovojo

už savo laisvę ir kovos tof, kol ją vėl atgaus — tuo pačiu gina ir demokratiją.

Kovojį ir darbe dėl Lietuvos nepriklausomybės sudaroma nėra nusileidimo, nei pasidavimo. Be to, nepriklausomybės atstatimo byla turi suvienyti mus ir pakelti ligi tos aukštumos, kurioje nėra skirstymosi einant kad ir pagrįstais, bet viešos kurios grupės ar svorės intereseis, o yra tikrai visų gerų lietuvių bendradarbiavimas.

Minėdami Lietuvos nepriklausomybės šventę, nukreipkime dėkingą ir pagarbą mintį pirmiausia į mūsų Tautą, kurios ateitis ir laisvė sudaro mūsų gyvenimo prasmę, ir į tuos, kurie už Lietuvą žuvo, žūsta dabar partizanų kovose ir dar žūs. Atsiminkime su dėkingumu apie mūsų brolius Amerikos Lietuvius, kurie taip veikliai gina teisingą Lietuvos bylą ir gausingom aukom stengiasi palengvinti mūsų tremtinių vargą. Atsiminkime apie visus Lietuvos draugus, už kurių palankumą mes šiuo tarpu tegalime atsiilyginti sakydami, kad remdami Lietuvos bylą jie padeda atgyti pasaulio sąžinei.

Būsimas, tolimos kartos negalės suprasti, kaip buvo galima leisti, po šito vedamo tokiais kilmiais obalsiais karu, atsemdyti vieną po kito teisybės, teisės ir teisingumo žiburius ir paskandinti Europą tamsybėje.

Mums irgi sunku tai suprasti, bet mes žinome, kad tamsybę išsklaidys laisvės idėja, išsaugota karuose ir drašiose širdyse, ir kad mes vėl pamatysime skaisčių, mielą ir šviesų Nepriklausomos Lietuvos veidą.

Sudiev Tu Brangi Man Tėvynė

(Mūsų korespondento reportažas iš Europos)

Rytprūsių plentais ir vieškeliais vis dar traukia pabėgėlių kolonos. Rudens lietus skaliauja jų veidus ir pilkos darganos dengia jų vežimus. Pavarge, suslapę jie žingsnis po žingsnio traukia vis tolyn į vakarus, vis tolyn nuo mylimos savo tėvynės, vis tolyn, tolyn nuo brangios savo motinėės... Dabar ten nelaimingi žmonės krenta nuo raudono budelio rankos, žūsta kaip štai šie lapai paplentės purvyne... Kurie nežuvo, tie «savanorškai užsirašė» į mirties šaltį - šaltąjį Sibirą.

Dejuoja ir rauda visa Lietuvos šalėlė. Ir ne vėlyvo rudens lietus, bet nelaimingų žmonių ašaros dabar drėkina tėvynės žemę. Lėtai traukia kolonos Prūsijos plentais nuo raudonosios audros, nuo sielvartingai dejuojančios savo žemės. Vis slenka, slenka pilki žmonės. Tai nelaimingi keleiviai iš sudužusio, gražaus laivo. Staiga jie nustojo visko, per pavojus atplaukė į nežinomą jėms salą, kur rado prieglaudą, pastogę ir brolišką prijaunimą.

Mažų, suvalkiėškų arklėlių rieda vežimėlis lygu plentu Marienburgo link. Ušotas žmogelis neberagina pavargusio savo arkluko, nes dabar jau nėra jam kur skubėti.

— Nuo kurio krašto žmogelį?

— Nuo Vokaviškio, ponuli. Jau kelvintas mėnuo, kaip bėgu ir bėgu nuo bolševiko... Nuo raudono maro bėgame, ponuli, nuo maro, — atsiliepė senutė būdoje. — Amžinojo atilsio, mano senelė pasakodavo, kad bairūs marai kitarf siausdavo Lietuvoje. Bet dargi žmonės nuo šitųjų dar gindavosi: degindavo grabnyčių žvakę, svęstomis žolelėmis smilkdavosi, arbo kaimo gatvių galuose sukurdavo laužus, štersai kelti užtesdavo haltas mardas ir juodoji maro giltinė savo karietoje, pakinkytoje ketverta juodų arklų. Jau nebegalėdavo pravažiuoti. O nuo bolševiškojo maro jau nėra pamačius: reikia bėgti kur akys mato, kur kojos neša. Ak Dieve, Dieve, kodėl tu taip apleidai savo žemelę?

(Tęsinys sekanciam puslapyje.)

Danijos Lietuviai Kalba

Neseniai, mus Danijos pabėgėlius pasiekė jūsų laikraštis «Laisvoji Lietuva». Jį mes sutikome su dideliu džiaugsmu, nes «Laisvoji Lietuva» savo apimtimi ir turiniu atitinka kelis šimtų tūkstančių pabėgėlių norus, lūkesčius ir tikslą — grįžti į Nepriklausomą Laisvą Lietuvą.

Laikraštis įdomus, sumaniai redaguojamas ir daro malonų įspūdį. Labiausiai jis brangus mums todėl, kad su nepaprastu tvirtumu pasisako už laisvą Lietuvą ir visu intensyvu remia mūsų, pabėgėlių reikalus.

Nepaprastai esame sužuvęti Urugvajuje ir kitose Pietų Amerikos valstybėse esančių lietuvių kultūrine ir tautine veikla. Visa tai rodo, kad ir Pietų Amerikos lietuviai kartu su viso pasaulio lietuviais stoja į kovą už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

Siuo tarpu jūs tik ir esate mūsų vienintelė viltis, dėl laisvės atgavimo, nes mes esame tikrai lagerių numeriai, beteisiai asmenys, daugelio nepageidaujami bei vadinami «fašistais» ir t. t.

Tikintį nepriklausomos Lietuvos atstatymą ir galimybę tuos 350.000 pabėgėlių gražinti į Lietuvą, nekuriuos vietose pamažu judinamas ir kolonizacijos klausimas. Šį reikalą varo pirmyn prof. K. Pakštas ir nekuriuos mūsų štaigos Siaurės Amerikoje. Pirmojo kolonizacijai vieta minima Pietų Amerika (Venezuela, Gvajana, Bolivija ir kt.), toliau Australija, Afrika ir kt. Šis žestas nemažina mūsų vilčių į Nepriklausomybę, tačiau «psi-

dairyti» atsargumo dėlei būtina, nes šio klausimo atstatymas pastumėjimas pirmyn, gal būti, atelyje, neišpildžius mūsų lūkesčiams, galės išgelbėti tucs mūsų tautiečius nuo žuvimo, kuriuos dar galima išgelbėti, nes mums esanti Europoje, visuomet į mus bolševikai žūrės kaip į nešvarų savo sąžinės balsą ir visokiais būdais stengsis nutildyti. Smulkiau apie mūsų gyvenimo vargellius ir rūpestellius rasite prisiųstame mūsų laikraštyje «Lietuvių Žinios».

Apie buvusių ir esamą padėtį Lietuvoje, manau, esate pakankamai informuoti, tačiau turiu čia tiek paminėti, kad nemėmus savomis akimis negalima ir įsivaizduoti kiek Lietuva iškentėjo per bolševikų ir vokiečių okupacijas ir kiek ji dabar kenčia. Frontas Lietuvoje daugelyje vietų išstovėjo nuo dviejų iki penkių mėnesių ir ten liko tik pelėnai ir griuvėsiai. Visus sveikus žmones vokiečiai gaudė pavojingiausiems fronto darbams. Tačiau vistiek visi žmonės, kiek tik galėjo ir suspėjo bėgo su vokiečiais, nors juos čia laukė panašūs likimas, tačiau iš dviejų blogybių mes rinkomės geresnę. Geriau svetur vargas vargti nei kisti galvą ir bolševikų kartuves, nors mes tik tiek esame kalti, kad mylim savo tėvų žemę ir esam lietuviai. Gyvenimo sąlygas Danijoje turime patenkėdamos. Tačiau tolimesniai episyvenimui perspektyvų čia nėra, nes danai ir taip turi bedarbių, todėl sveimšalčiams nei darbu nei apsigyvenimui leidimai nebus teičiami. Viso Danijoje yra apie

Ir graudžios ašaros ėmė byrėti senelės veidu.

— Ar buvote kokie dvarponiai bei aršūs laudies prieštai? — klausiu žmoneliu.

— Tai be kas jau.... — ranka vargin gal numojo. — Penkis ha žemės turėjau, dar gi du kemsynuose.

— Tai kam bėgai, bolševikai gi dar būtų pridėję žemės, juk «tėvelis» yra duosnus iš svetimos sąskaitos.

— Tegul jie sau eina peklon pypkės prisidėgti, šitie velnio vaikai ir nelaboją išpeiros. Mėgti jau gyvenom, pažinau to razbainikų vado Stalino «rojus». Koc sakyti, gyvenisau ant duonos ir druskos, bet antrą kartą jau Stalino ponystėj nebenorėjau pasilikti. Tegu kur nelabieji nuneša tokią žmogžudžių valdžią. Tai sudie, ponuli! Vaziuosiu sau.

— O kur vaziuosite?

— Kagi, nežinau.... Na, bėruk, op!

Ir bolševikų šauktasis «kulokas» nuvažiavo Marienburgo link. Vaziuoja jis nė ne-

žinodamas kur — bet tik toliau nuo laukinių, mirtį nešančių Stalino oidių.

Marienwerderio apylinkėse prie vienių medžiotojų namų sustojo pabėgėlių kolona.

— Iš kuro krašto Lietuvos?

— Daugis čia nuo Kudirkos Naumiesčio, nuo Kybartų, anas va nuo Kauno.

— O žemaičių ar nėra?

— Ten gale yra vienas vežimas nuo Rietavo.

Rietaviškio vežimas didelis. Seneliai tėvai, penkis dukterys kaip sūonos žvėd, du sūnūs, dvi marčios. Turėjo dar du vežimus, bet kelyje prarado.

— Kodėl tiek mažai žemaičių kelyje? — teiraujuos.

— Aničiėli, paliko Nespėjo žemaiteliai bepabėgti. Dieve brangus, nebespėjo — aiškina kresna rietaviškė, rankas ant krūtinės sukryžiausi.

• (Tęsinys 8 puslapyje.)

2.000 lietuvių. Gyvename lageriuose, kuriuose gyvenimas pabėgėliams yra privalomas. Lietuvos konsulatas Danijoje neveikia, tačiau neoficialiai skaitomas tebeegzistuojančiu, nes Danija Lietuvos užgrobumo nepripažįsta, bet iš kitos pusės mėgina vartoti «neutralumo» arba Maskvai pataikavimo politiką. Tačiau Danijoje esant aliantų kariniams daliniams, kurių žinioje mes esam, tiesioginio pavojaus neturime, nors bolševikų repatriacinės komisijos yra gana dažni mūsų svečiai ir atvykusios labai «graudžiais» žodžiais kviečia pabėgėlius grįžti į laukiančią mūsų tėvynę (į Sibirą, ... atsako balsas iš minios), nuraminti mūsų laukiančias motinas ir t.t. Nekuriose stovyklose jie buvo išlydėti saukšmais, švilpimais ir apmėtyti žaliais kiaušimais. Susižavėjusių šiomis «krokodilo ašaromis» tebuvo labai nedaug, išskyrus keletą Kaipėdos krašto piliečių, kurie bolševikų apgaulės dar nepažįsta. Iš išvykusių ir žadėjusių parašyti, jokių atsakymų negauta, jų likimas nežinomas... bet mūsų žinomas. Jų vieni Sibire, kiti sušaudyti.

Vedbaekietis.

Vykime Lietuvos Pardavikus

IŠ LIETUVIŲ TARPO

Mūsų raudonųjų dykduonių grupelė, vardu išdavikiško «kongreso» ir kitų maskoliškų išmislių vėl begėdiškai braunasi lietuvių darbininkų kišene. Taip, neseniai į Kasabą atsilankė Stalino saulės nušildytas kislinguakas, tūlas Lapinskas su «kongreso» bonais. Jis tai ne taip sau, o grąšindamas prašė pinigų Girdi, «kas nepirks bonų» tas nebus įleistas į Lietuvą». Buvę tenai lietuviai tuomet užklauskė:

«Tai kasgi toks lietuvių Lietuvon neįleis? «Aš, skubiai atsakė jis.

«O kas ir kuriam tikslui tą jūsų «kongreso» rengia? Mes manom, kad tas pats «draugas» Arielkinas, kurio paruoštai «rojin» nė jūs patys nenorit važiuoti, o tik amžinas aukas renkat ir iš darbininkų sunkiai uždirbtų centų baltus darot.

«Kongresa, tai mes lietuviai komunistai sugalvojom, bet į jį kviesim visus lietuvius, nes Rusijos konsulas pradžioje tris laivakortes į tarybų Lietuvą ir atgal. Tai išrinksime vieną komunistą, vieną socialistą ir vieną kataliką, kad tie sugrįžę tiesą papasakotų, nes «fašistai» rašo priešingai, o aukas renkam, tai «kongreso» išlaidų padengimui.

«Gaila, kad maskoliškų enkavedistų propagandos ir begėdiškai prašomų aukų suvilioti, jūs vis dar manot, jog už jus čia dar yra kvailiesnių ir taip akypelėsiškai meluojat. Jei sa kot, kad tai bus lietuvių kongresas, — kalbėjo «iti lietuviai, — tai kodėl jūs nekviėtėt kitų lietuvių organizacijų, jau nekalbant Argentinos, Brazilijos, bet nekviėtėt net ir mūsų

Kultūros Draugijos nė jos spaudos, nes to daryti jums neleido NKVD, taigi ir jūsų tariamas «kongresas» bus ne lietuvių, o Lietuvos judosių pasitarimas, nukreptas prieš Lietuvos laisvę ir mūsų brolius ištreimime. Tik paskutinis niekšas, visiškai netekęs žmoniškumo ir aklas Maskolijos satrapų pastumdėlis gali eiti į tą «kongresą». Gaunam šimtus laisčių nuo pabėgusių fabričių darbininkų, kurie Lietuvoje nė bakuzės nepaliko. Bėgo, kad išgelbėjus sa vo gyvybę, tai dabar dori lietuviai turi jums pritari ir aukoti, kad kruvinieji azijatai galėtų juos parsivežti išžudymui. Ne aukų, bet murziną šluotą tikri lietuviai turi duoti, jūs iš lietuvių aukų gyvenantieji parazitai ir lietuvių garbingo vardo terliotojai. Įvairūs poselečiai, dauguma su vokiškais «ausveisais» atbėgę recidivistai ir komunizmo praktikuotojai savo šeimose, sumanė mūsų vardu kalbėti. Apširink, čia NKVD dar bebėgė, nors jūs jai dirvą ruošiat ir sykiu pražutį Urugvajaus laisvę».

Nors šis lietuvis ir pasikarščioavo savo tokioj kalboje, bet jis pasakė tik teisybę. Broliai lietuviai. Didesnės gėdos mums negali būti, kaip kad laisvame Urugvajuje, mus kiršina ir mūsų tarpe randa savo pražūtingai veiklai vietos Lietuvos budelių samdyti ir apakinti agentai. Tai tragedija, kai šie išgamos ne tik prašo, bet ir randa lietuvių, kurie primoka enkavedistų agentams, už savo tikrų brolių žudymą Lietuvoje, jų trėmimą Sibiran ir bendrai velnišką komunistinio imperializmo užsi-mojimą, mūsų tautą fiziniai sunaikinti. Ir šitą baisų Lietuvos naikinimą darbą, maskoliams atvirai padeda dirbti mūsų išgamos. Ar gi visų Urugvajaus lietuvių tiek atbuko žmoniškumo jausmai ir apkerpėjo protas, kad randa galimū primokėti savo brolių žudikiams? Pramerkime akis kol laikas, būkime atsargūs su savaisiais maskolių agentais, nes jie visi yra enkavedistų šnipai. Vykime Lietuvos pardavikus iš lietuvių tarpo. Saugokimės jų kaip maro, kaip choleros bacilų, jų «kongreso», jų nuodingos spaudos ir parengimų, saugokimės ir tokių, kurie prieš mus pilotiškai plau-nasi rankas, bet faktiniai remia NKVD lietuviškus šnipus. Jų visų visi darbai yra dirguo jami iš Maskvos, nukreipti į lietuvių patriotų sąmonės migdymą išivijoj ir mūsų brolių naikinimą Lietuvoje.

Kasabietis.

Apžvalga

NAUJOS KNYGOS

Martin Gudell,
«VERDAD SOBRE RUSIA»
 Mexico, 1946 m. 298 pusl.

Sios knygos autorius, lietuvis Gudelis, dabar Čikagos dienraščio «Naujienu» redakcijos narys, 1956 m. lankė Sovietų Rusiją. Būdamas kairysis anarchistas ir gyvendamas Ispanijoje, civilinio tos šalies karo pradžioje, su aoministuojančių ispanų delegacija vyko pas Staliną prašyti raudoniesiems paramos.

Nors ir visas dešimtmetis jau praėjo, Gudelis nepamiršo ką tada jis matė ir girdėjo Leningrade, Maskvoje ir Kijeve. Svarbiausia, jis mokėdamas rusų kalbą, bet neišduodamas ją mokąs, nugirdo ir sužinojo tokių dalykų «rojuje», kurie nuo svetimsalių nuslėpti. Knyga tad įdomi ypač tuo atžvilgiu, kad joje atskleidžiama daug užseniečiams ir net patiems rusams persamo bolševikiško melo. Nuobodu tik perplatus oficialių propagandinių kalbų atpasakojimas ir autorius pamėginimas aiškinti marksizmą, anarchizmą etc. Sąmoningai, matyt, Gudelis nutylėjo savo kilme. Lygiai kaip jis niekur nerado progos paminti Lietuvos vardą.... Nemaža palikta ir korektūros klaidų.

V.

•RUSIA POR DENTRO• (Rusija Iš Vidaus)

Paskutinė ir didžiausia sensacija Urugvajuje, tai Dr Cruz Goyenola knyga «Rusia Por Dentro». Pirmoji šios knygos laida pasirodė š. m. balandžio mėn. 4 d. Nepraėjus nė porai mėnesių jos keturios laidos buvo grobte išgrobtos ir jau baigiama spausdinti šeštoji laida. Tai geriausias liūdininkas jos ypatingo populiarumo.

Knygos autorius jaunas medikas Goyenola, nežūrint jo komunistinių tendencijų, bet būdamas aukštos erudicijos išmokslintas džentelmenas ir gabus daktaras, buvo jau ir tuomet labai populiarus Urugvajaus intelektualų tarpe. Dėl šito, pirmasis Urugvajaus ambasadorius Sovietams Dr. Emilio Frugoni, prieš vykdamas į Maskvą jį pasirenkia sekretoriumi. Vyriausybė patvirtina ir Dr. Goyenola pilnas entuziazmo, draugų komunistų ir kitų lydimas išvyksta į komunizmo Mėką.

Dar iš kelionės rašo Urugvajaus kompartijos sekretoriui, kad dabar atėjusi proga numaskuoti visokius «socialfašistus», kurie trugdę Stalino «genijaus» idėjų realizavimą Urugvajuje.

Pagaliau, jis pasiekia pažadėtąją žemę ir pamato tikrovę. Jis baisiai susikremta nusivylęs. Pamato kruviną vieno tirono despotiją, prabangoje, palociuose, brillantuose lėbaujančių satrapų grupę ir alkana, škarmaus dėvinčią, beteisę, laukiniu barbariškumu enkavedistų terorizuojamą darbo masę. Grįžta iš «rojaus» ir parašo šią knygą, kuri ir už Urugvajaus ribų virsta nauju sąjūdžiu.

(Tęsinys iš 6 puslapio)

— Visi iki vieno būtų išbėgę, bet nespėjo. Ir mes patys beisbėgome, kai jau sode bolševikai buvo. Kaip amaras mus užplūdo driskiai, aniolėli brangus, kaip amaras. O kas kelyje darėsi, Dieve saugok mus nuodėmingus. Tūkstančių tūkstančiai žemaičių paliko. Bolševikų lėktuvai kaip šaranciai puolė, iš puškų, artilerijų šaudė. Pilni keliai lavonų paliko. nebematys nekalti žmonės jau daugiau savo tėviakėlės. Ak, Dieve, kodėl mus apleidai! Paskui užpuolė bolševikų tankai, važiuavo tiesiai ant žmonių vežimų ir viską traiskė. Sulūžę vežimai, arklai, miltai, lašiniai, drabužiai ir žmonių lavonai vienoje kruvoje maišėsi. Pilnos pakelės dejavo suželsintųjų. Tė žvėris šaudė be galiesčio bėgančius nuo karo beginklius žmones. Ir pats Dievas savo stebuklingoje rankoje mus bešėnė į čia.

Rietaviškė atsiduso ir giliai pravirkto:

— Ties Gargždais paskutinį kartą peržegnojau žemaičių žemele. O užpakaly mus lydėjo nesuskaitomi gaisrai.

Vienos stoties laukiamajame, tarp daugybės žmonių, sėdi vienas žmogelis. Kuklu-

čiai apsirengęs, plaukai pasidabruoti, o veidas ramus, bet vienok visokio gyvenimo matęs. Aš priejau ir stūčiai paklausiau:

— Tamsta, regis iš Lietuvos?

— Taip, teisingai atspėjote — atsakė žmogus. — Esmi iš pat Kauno.

— Ir kurion šalin nūn vykstate?

— Pomeranijon, tmastyte. Gavau pasikrymą prie geležinkelio dirbtuvėse. Matote, aš šaltkalvis, dvidešimties su viršum metų išdirbau geležinkelio dirbtuvėse. Iš šių rankų buvau įsigijęs Šančiuose namuką su sodu. Maniau baigsiąs amžių savo šeimoje. Bet štai atėjo.

Jo veidas skausmingai sutrukčiojo, žvilgsnis aštriai įsmigo viennan takan.

— O dabar štai likau vienišas kaip pirštas. Per bombardavimą šeima kažkur dingo, nežinau, ar gyvi, o duktas bolševikai sudegino traukinį. Likau štai su svetima sėrmėga. Ir gyvenimo vakare man vėl reikia pradėti gyventi iš naujo.

— Nemėginot likti Kaune? Juk darbo žmogus esi

(Įdomi užbaiga sekančiame numeryje)

KĄ MŪSŲ TREMTINIAI JAU TURI

Galvome tikrų žinių, kad lietuviai tremtiniai yra geriausiai organizuoti. Kaip stovyklose taip pavieniai gyvenantieji lietuviai turi išsirinę savo komitetus, savo seniūnus, jie kuria savo apsaugą, steigia savo mokyklas, turi suorganizavusi Lietuvos Tremtinių Bendruomenę, kuri tvarko visus lietuvių tremtinių reikalus.

Mūsų tremtiniai jau turi 15 gimnazijų, 8 progimnazijas, prekybos ir amatų mokyklas. Visose stovyklose einami įvairių specialybių kursai ir liaudies universitetai. Visur įsteigtos pradžios mokyklos. Tvarkoma tremtinių leidžiamų raštų bibliografija. Spausdinama 3 knygos, kai kurie vadovėliai jau mokinių rankose.

1946 metų pradžioje tremtinius aptarnavo 97 spaudos leidiniai. Spaustuvėje spausdintų laikraščių buvo 11; rotatorium — 24, mašinėle rašytų — 6, ranka rašytų — 3; nenudrotytų — 43. Amerikiečių zonoje leidžiamas 51 leidinys, anglų — 26 prancūzų 11. Švedijoje — 1, Danijoje — 1, Italijoje 2.

KAS JAM PASIDARĖ?

Buvęs Lietuvos Ministras prie Tautų Sąjungos, p. E. T. anarchistiniam «A. L. Balsui» parašė daugiau negu keistą laišką. Šią melais ir pridengtą bolsėvikiams pataikavimu perpildytą šlamstėlį vadinti «šventų papročių ugdytoju» ir jo kolektyvui «nuoširdžiai lenktis» gali tik tas, kas visiškai tikrovėje nesiorientuoja arba kas jau neteko lietuviškos sąvokos. Argi nežinoma, kad vadinamasis redaktorius K. Norkus Lietuvos teismo buvo priskirtas į kriminalistų rūšį, kad jis Argentinoje neoficialiai ėjo Sovietų konsulo pareigas (lietuviams pirądamas SSSR pilietybę), kad jis kviečiamas į komunistinius kongresus?

Kai kas spėja, kad su p. E. T., kai jis tą laišką rašė, turėjo atsiliti kas nors apgailėtino.

A.

PATARNAUJA KOMUNISTAMS

Mūsų komunistai, prieš tariamą «kongresą» pasidarė labai aktyvūs ir «veikia» visur bei visap, kad tik pakentus akcijai už Lietuvos laisvę. Tik tokių tikslų vedini jie ir «Keleivyje» susirado vietas, kurio š. m. 10 nr. patalpino melo ir komunaclams būdingos demagogijos korespondenciją.

Kaip «U L. Kultūros Draugija», taip ir jos leidžiamas žurnalas niekad ir iš niekur ne tik nėra nė cento jokios pašalpos gavęs, bet ir prašęs. Tuo labiau iš BALF, kuriam ir draugija ir «Laisvoji Lietuva» padėda dirbti sunkių tremtinių šelpimo darbą. Bet tariamiesiems «Keleivio» korespondentams negi tiesa rūpi. Jų tikslas patarnauti komunistams ir ap-

šmeižti patriotinį darbą dirbančius lietuvius. Tie «korespondentai» čia per daug žinomi, nes vienas jų M. K., dar vakar buvęs komunistų «mokyklos» pirmininkas ir diplomatiniai pasitraukęs, kad socialisto vardu operavus prieš patriotinę visuomenę, o kitas J. L., komunistinio «Darbo» vedamųjų rašytojas, vardu «De fensa» apmovęs profesionalą A. Č., kuris ir Kultūros Draugiją nešvariai išnaudojo bel bendrai prastos garbės asmuo, kitaip ir negali protauti. Jis čia pirmas labai kariavo už religinį puslapiį ir kad kaip nors gavus pašalpos, nes iš «draugiškų paskolų» čia gyvena. Kalba apie socialistus, o čia su savo vadu P. Vikoniū nuėjo Stalino diktatūros garbinti.

Mes nesistebim šiais Stalino saulės apšviestais spaudos šarlatanais, bet «Keleivis» su čekistiniais korespondentais, tiesioginiai patarnaudamas mūsų komunistams, kažin ką galvoja? Ar tik nebus padurkų ir taip garsinamo «didžiojo sapnininko» įtaka?

GAUTA

«Lietuvių Balsas», Italijos lietuvių tremtinių turiningas, rūpestingai sutvarkytas ir meniškai išleistas žurnalas.

«Lietuviai Šveicarijoje», taip pat įdomus, turiningas ir gražiai išleistas Šveicarijos lietuvių žurnalas, apie kuriuos vėliau kalbėsime plačiau.

TIKROS ŽINIOS

Vienas mūsų narys, šiomis dienomis gavo laišką iš Lietuvos nuo savo gimnazičio, kuris yra valdiniuku dabarinėj Lietuvoj, kadangi jis yra atėjęs slaptu keiu, tai jame smulkiau ir nuodugnai nušviečiama dabartinis Lietuvos gyvenimas. Laiškas tilps sekančiame numery. Jis labai įdomus. Nepraleiskite neperskaitę jo visi.

SU DIDELE IR

Popietis ĮDOMIA PROGRAMA ĮVYKS

Sekmadienį, birželio mėn. 9 d. 1946 m. 5 val. po pietų, «U. L. K. Draugijos» salėje: Calle Rio de Janeiro 4001 Villa del Cerro. Vytiečiai atliks šią Programą:

1. — Atidarymo žodis
  2. — «NEPAVYKO», gyva ir juokinga komedija
  3. — Mergaičių grupė dainuos atjais iš operėlių.
  4. — H. B. skambins piano žymiųjų kompozitorių kūrinus.
  5. — E. Grėbliūnas deklamuos eilėraščius. Žinomam orkestrui «Costa Orquesta» grojant, šokikai tęsis iki velyvos nakties.
- Ištikis biogam orui, popietis nukeliamas į sekančią sekmadienį

Raišių Petras

Mokėsi

(IS NKVD Urvų.)

Aš žiūrėjau pro mažytį, gerokai apšar-
mojusiomis, storomis geležimis užvertą ka-
meros langą. Aušo. Išvargintos nemiego ma-
no akys godžiai sekė, kaip pilka nūri ryto
šviesa pamažu sklaidė nakties tamsumą, ku-
ris drebedamas šliaužė šaltais pasieniais ir
nematomai nyko kiemuose bei gatvių kry-
kelėse, tartum bijodamas sudrumsti giliai sie-
peningą ryto ramumą.

Senelis Vilnius dar miegojo ramiu ryto
miegu. Toli nuo mano lango dusliai prabio
katedros bokšto varpas. Jo liūdnas metalinis
balsas sugriovęs ryto tylą, vilnėmis liejosi
miesto bokštais, plaukė į laukus ir sykiu ne-
žė mano alkans mintis. Toly, vis tolyn į
Nemuno krantus, kur paliko sena medžiuo-
se paskendusį tėvų baužė, senoji, sielvarto
prislegta motina ir ji, su kuria laki jaunystė
sudė versotą laimės ateitį.

Melancholines mano mintis umai nutrau-
kė didysis kalėjimo signalas. Pasigirdo ko-
manda, šautuvų tarškėjimas, sunkūs kareiviški
žingsniai ir viskas vėl nurimo. Tik gal už
pusės valandos, plačiai ir į kaulus lendančia
girgždėjimu cypdamos astidarė sunkios ma-
no kameros durys.

— Ei tu, rudoji kiaušė, prakeiktas liau-
dies pardavike, eik čia! — Prikimusiai ir pik-
tai suriko tarpdury stovintis augalotas vyras.
Kai aš prie jo prisitaričiau, jis tuo pačiu bai-
su vėl mane paklausė:

— Pasakyk kas esi?

Tylėdamas pastebėjau, kad paraudo jo gei-
savas patilgas veidas ir [kipai siauros rudos akys
stingiai sužvilgo gyvatės tužmu.

— Kas esi? — pakartojo jis klausimą,
rankoje laikydamas parabolę ir su trimis gin-
kluotais palydovais įeidamas kameron.

— Lietuviš ūkininkas, turėjau 10 ha. že-
mės, — bet toliau nebeleidęs man kalbėti, jis
visą jėga smogė į veidą storu parabolio kotu.
Aš sukritau kameroje ir krauju apspilyęs at-
sikėliau, jis vėl pakartojo:

— Tave klausiu, kas esi?

— Esu rudoji kiaušė, liaudies pardu-
kas, — skubiai ir nerazgiai atsakiau, ranko-
mis valdamas į burną lendantį kraują. Aš
neapsirikau. Tą sykį daugiau nemušė, tik už-
dėjo ant kojų geležinius pančius ir išėjo. Už
kelių valandų, pro durų langelį man kas tai
ir ką tai metė. Patikrinau. Tai buvo gniuž-
tas mišinio iš bulvių lupenų, sėlenų ir kokių
tai sutrintų lapų. Vakare davė lėkštę drumz-
lino šilto vandens.

Sekaną dieną, ginkluoti kareiviai ma-
ne nuvarė tardymui, kuris tęsėsi visą mene-
sį ir visuomet buvo vienodas. Tardytojų tar-
pe buvo man pažįstamų pora lietuvių, viena
žinoma paleistuvė Anastazija, trys jauni žy-
dukai, penkios rusės, būrys rusų ir keli daugi
ginkluoti azijatai kelinių palydovai bei tardy-
tojų viršininko, visuomet girto ruso Rybaku-
vo paleipimų vykdytojai.

Tardyme visuomet kartojosi «liaudies
pardavikai», tie patys klausimai ir grąšiniai
susaudymu. Jei atsakė ko jie nori, tuomet
prasidėjo žiaurios egzekucijos, mušimas ir
pasipildavo šimtai visokių, daugumoje visal ir
nesapnuotų klausimų. Vieno klausimo, tai yra
iš kurlų šeimų vyrų išėjo į partizanus, mane
klausė gal dvidešimts kartų. Ir kiekvieną kar-
tą neigiamai atsakius, jie sapnuojė mušdavo
iki sąmonės netekimo. Vėliau, šaltu vande-
niu atgaivinę, varydavo ketvirtan aukštyn, kur
jaunas žydukas ir trys žydėkaitės mus «gy-
dė». Smarkiai pramušus kūno vietas užtep-
davo jodu, o ištinusias ir pajuodusias patry-
nės paprastu žibalu sakydavo. «Puikliausiai.
Tik Sovietų gailėstingumas taip gerai prižiū-
ri liaudies priešus».

Penktą valandą po pietų mus paleisda-
vo iš tardymo ir vėl varydavo į kameras.
Lygiai šešiomis mus patikrindavo, peržiūrėda-
vo pančius ir užrakindavo kameras. Dar už
valandos vėl mus išsaukdavo, iškytuodavo
koridoriuose, kai kas pakeikdavo, paspardy-
davo ir nuvarė atgal į kameras išduodavo
šilto drumzlinio vandens vakarienę. Taip vie-
nodai bėgo laikas.

Vieną ankstyvą ir gražų kovo rytą, aš
išgirdau smarkius ir spėrus žingsnius korido-
riuje. Staiga atsidarė kameros duris ir jų tar-
pe pasirodė stambus, žaizame mundierėje, su
plieno šalma ant galvos figura. Prie jo tam-
siai rudo diržo kabėjo patus durtuvus ir di-
delis parabolis, antroj pusėj ilgas guminis
šompalas. Rankose laikė automatą šautuvą.

— Išeik iš kameros, — pasakė jis.

(Tęsinys sekantiame numery.)

Dr. H. Lukoševičius.

Neseniai atvykęs iš Vakarų Europos Argentinon. Jis Lietuvos Universitete buvo žymus teisų profesorius, pergyveno rudųjų ir raudonųjų siaubingąsias okupacijas ir iš Tėvynės spėjo laimingai pasitraukti, kai mirių nesąncios azijatinės Stalino ordos ant-
 trą kartą užpludo nelaimingą mūsų tėvų žemę. Dr. Lukoševičius ne tik žinomas, kaip profesorius ir plataus masto laisvo-
 sios Lietuvos intelektualas, bet jis yra gilus patriotas, nuoširdus lietuvis ir žymus kalbėtojas. Sveikindami gerb. Dr. Lukoševičių laimingai pastekusį laisvąją Argenti-
 ną, mes Urugvajaus lietuvių patriotai norim tikėti, kad netolimoj ateity turėsime malonią progą išgirsti jo teisingą žodį apie Lietuvos kančias ir pas mus.

Ir Jie Eina

Ir jie eina iš šalto Sibiro,
 Iš nuogųjų Altajaus kalnų,
 Mina derlių po kojom, kaip žvyrą,
 Pilnos rankos ginklų kruvinų.

Iš tenai, kur žiema nesibaigia,
 Iš tenai, kur naktis ir ledai,
 Iš tenai slenka tartum apsvaigę
 Jų besiellai, besirdžiai veidai.

Iš tenai, kur mirtis viešpatauja,
 Iš Uralo pustynių žiaurių,
 Kaip h jenos, užuodžiusios kraują,
 Slenka ordos komunos žvėrių.

Jie sumynė vaikus Vainemoinė,
 Jie sumynė tautas Baltijos,
 Jie Karpatų pakalnėmis eina, —
 Skęsta upės ir miestai kraujuos.

Griūva katedra Koelnio, ir gęsta
 Jos altoriaus ugnis amžina....
 I rankas ima elgetos lazda
 Ir išcina šventoji šeima.

Ir sutiks jie nuo Ilmenio žmones
 Ir šeimas nuo krantų Dauguvos,
 Ir pabuos jie nelaimėję kelionės
 Daug benamių šeimų Lietuvos.

Pažandės, kad sugrižtų, kas bėta,
 Ir i viltį pavers ju skausmus,
 Ir padaugins jų elgetos plūtą,
 Ir pro sapną parodys namus.

Pažandės, kad jų frontuose sūnūs
 Apsupimo ugnį liks laisvi,
 Kad pasaulį kris pančiai komunos,
 Kad ji mirs, o paliks jie gyvi...

Bet kur slėptis jiems? Tyruos Sacharos,
 Ar Jeruzalės mūruos senuos?
 Kol praeis žemę supantis maras,
 Kur šventoji šeima lauks dienos?

Kur Viduržemio žydinti jūra,
 Ar kur sodai Dunojaus žali,
 Ar prie Adrijos tyro lazūro,
 Ar po Alpių uolom pakely —

Nuo bombanešių ras jie padangstę
 Ir pavargę nakčia pailsės,
 Kol kapų eisena nebežengs čia
 Ir šėtonas mirties nebesės.

Ir tada nusileidęs balandis
 Visagalio šviesos spinduliuos
 Tars: — Į jų a sugrižkite, vandens,
 Ir į kalnus, kalnai atgalios!

Tu, šėtone, į aužių bedugnę,
 Tu į taigų pusnynius sugrįšk!
 Jūs, bėna niai, sukurkite ugnį
 Grižę vėl pas guntasias duris.

Tu, šventoji šeima, jų sirdyse
 Ir jų mellėje būsi gyva,
 Tu, į marmuro sienas negrįši,
 Jų sirdis — bus bažnyčia tava.

Ir nužengs po kančių nuo Galgotos
 Prisikėlęs Europos žmogus,
 Iškės paskutinis Pilotas,
 Kaip šaltinis švies tyras dangus.

Bernardas Brazdžionis.

AUSROS VARTAI

Iš įdomiausių ir svarbiausių istorinių, kultūrinių ir religinių momentų, ne tik Vilniuje, bet ir visoje Lietuvoje, glaudžiai susijusių su valstybės ir ypač jos sostinės istorija, yra Aušros Vartų Švenč. Panelės Marijos stebuklingasis paveikslas. Aušros Vartai, dėl savo stebuklingo paveikslu, plačiai žinomi net Vakarų ir Rytų Europoje. Tai lietuviškas Liurdas.

Ši yra proga pažvelgsime į Aušros Vartų istoriją, paveikslu išvaizdą ir jo gerbimą.

1503 metais Vilniaus miestas buvo apsuptas mūrų, kuriame buvo įrašyti penkeri vartai su bokštais, kuriuose dieną naktį būdavo sargyba. Vieni iš tų vartų, vadinami Aušros Vartais, buvo aukščiausiam tų fortifikacijų punkte, pačiame miesto gale, pavojingiausioje vietoje. Miesto Taryba virė tų vartų angoje patalpino Sv. Panelės paveikslą, kurį 1626 m. pavedė čia pat įsikusių karmelitų globai. Tėvai karmelitai tame bokšte įrengė koplyčią. Taigi Aušros Vartų koplyčia sudaryta iš mūrų vartų ir ant jų esančios koplyčios. Lietuvos brangenybė — Aušros Vartų paveikslas, vėrė rusų okupacinės ir dvasinės valdžios akį. Stačiatikių metropolitas Juczas Siemasius ruošė šio paveikslą pagremžu. Prie savo testamentu, rašyto 1860 m., jis pridėjo laišką carui, prašydamas, kad jis įsakytų jo kūną palaikyti Vilniaus stačiatikių šv. Dvasios vienuolyne ir čia pat vienuolyno cerkvėje pakabinti Aušros Vartų paveikslą. Penkiąsiais metais vėliau, būtent 1865 m. kovo mėnesį Lietuvos Diktatorius M. Muravjovas nutarė uždaryti Aušros Vartų koplyčią. Nutarimas nebuvo įvykdytas, nes kovo mėn. 19 dn. jis netikėtai buvo atšauktas į Petrapilį Aušros Vartų Dievo Motinos stebuklingasis paveikslas iškilmingai popiežiaus vardu ir įgailojimu buvo vainikuotas 1927 m. liepos 2 dn. dviem aukso vainikais.

Paveikslas pieštas ant aštuonių sujungtų aštuonių lentų. Jis turi visas italų renesanso žymes, Sv. Panelė atvaizduota be Kūdikio. Rankas laiko sudėjusi ant krutinės kryžmat, galvą truputi palenkusi į dešinę, akys gi nuleidusi. Veidas kiek paūgas, ryškus, pilnas nepaprasto meilumo, ramumo ir švennumo, akys gi pilnos gailingumo. Veido spalva gyva, rusva. Sv. Panelės galva apsupta sidabriniais spinduliuojančiais aureole. Išskyrus rankas ir veidą, visą paveikslą dengia sidabrinis rūbas. Tas rūbas, tai 17 amžiaus vilniečių aukšaliai darbas, iškaltas, auksuotas ir išpuoštas plastiskai išvadžiotosis baroko stiliaus

rozėmis, tulpėmis, krizantemomis ir gvazdikais. Sudėtas iš trylikos dalių. Meno atžvilgiu šio rūbo vertė labai didelė.

Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas ėmė garsėti kaip stebuklingas 17 amžiuje. Aplink paveikslą koplyčioje žūrovo dėmėsį patraukia gausiai iškabinti įvairūs sidabriniai ir auksiniai įžada, kurių yra apie 14.000. Tai tikinčiųjų atsidėkojimas už gautas malones, į Aušros Vartus kasmet vyksta maldininkų būriai net iš labai tolimų vietų. Senu papročiu niekas neina ir nevažiuoja pro tuos vartus nenusiėmęs skribelės ar kepurės. Tos taisyklės laikosi ir nekatalikai. Aušros Vartų Sv. Panelės garbę savo raštuose skėbė poetai: Adomas Mickevičius, Julius Glovackis, Liudvikas Kondratavičius, Jonas Mačiulis - Maironis, Motiejus Gustafas ir k.

Pamaldos UŽ LIETUVĄ

Birželio mėnuo visiems garbingiems lietuviams yra gedulos ir skausmo mėnuo: 1943 m. birželio 15 d. Lietuva pateko vergijon. Jos vardas brėžiamas iš pasaulio žemėlapiu, lietuvis pasmerkiamas kančioms, miriop... Tik tai stebuklingoji Dievo ranka gali priešą suklūdyti ir teisybę grąžinti. Todėl lietuviškos birželio mėnesio pamaldos, kurios įvyks sekmadienį birželio 2 d. 10 val. Cerro parapijos bažnyčioje, bus laikomos Lietuvos intencija. Lietuvių kviečiami skaitlingai dalyvauti.

LIETUVIS URUGVAJUJE

MOTINOS DIENĄ PRALEIDUS

Sekmadienį, gegužės 12 d. š. m., Urugvajaus lietuvių jaunimo organizacija «Vytiš» surengė labai paskmingą ir didelį Motinos Dienos minėjimą, kuris įvyko Kultūros Draugijos patalpose ir sutraukė gausią lietuvių visuomenę, ypač garbingas mūsų šeimas, biznesierius ir profesionalus.

Įdomią ir aukštos kokybės programą vytičiai atliko meniškai, sklandžiai ir artistiniai. Ypatingai svečius žavėjo sunkios ir labai sudėtingos dainos iš operėčių, kurias nepaprastai sklandžiai dainavo jaunų mergaičių vytiėčių grupė, maestro V. Dorelio vadovaujama ir piano prof. Perello akompanuojama.

Su džiaugsmu tenka pažymėti, kad mažiausiai sugiedoti abu himnai, artistiniai atlikta visa koncertinė dalis rodo, kad mūsų gražūs jaunimas dirba ir visose meno bei patriotinio darbo srityse žymiai progresuoja.

Gausių publikos aploдимentų susilaukė ir talentingasis mūsų deklamatorius, vytiš Edvardas Grėbliūnas, kuris jautriai ir energingai deklamavo tai dienai pritaikintus eilėraščius.

Turtinga, įdomi ir išsamiai apimanti lietuvių motinos paskirtį kovoje už tautos laisvę, jos auką ir kančias pavergtoje Lietuvoje ir išstėmime buvo V. Dorelio paskaita. Gal todėl ji publikos entuziastiniais aploдимentais net kelis syk buvo pertraukta ir palydėta. Bendrai, minėjimas visai pasisekė ir dalyviams paliko neužmirštamo išpūdiio.

Dalyvė.

POCITŲ LIETUVIAI

Aristokratišame Montevideo rajone arba «Pocitos», gyvena gražiai įsikūręs nemažas mūsų tautiečių būrelis. Jų tarpe pažymėtina ponų Brazilų šeima, kurie tenai turi dvejus modernius mūro namus, vienuose pati gyvenama ir laikydama avalinės dirbtuvę, o antruosius nuomuodama.

Velykų proga ponų Brazilų šeimoje įvyko gražios lietuviškos vaišės, kuriose dalyvavo ponai Tolušiai su sūneliu Pedrito, ponai Bagurskai su sūneliu Vytku, dukrele ir būsimu žentu, žurnalistas P. Čiučelis ir keli kiti gerb. Brazilų artimieji. Malonios šeimininkės, ponios Brazienės tikrai buvo parengtos lietuviškos Velykos, nes nuo margučių ir gausumo įvairių lietuviškų bei vietinių valgių linko stalai, o p. Antanas svečius pavaišino lietuvišku alumi ir kitais puikiais gėrimais. Buvo pasikalbėta, pasidainuota ir maloniai praleista laikas, kaip ir ponai Brazilai yra malonaus būdo ir nuoširdūs lietuviai.

SIDABRINĖ SUKAKTIS

Mūsų kolonijoje plačiai žinoma patriotinė ponų Godų šeima, kurių sūnus Stasys pirminkauja jaunimo organizacijai «Vytiš», o dukterė jau yra vedusi su patriotinės visuomenės veikėju p. Zubka, šeštadienį, geguž. 18 d. š. m. ypatingai gražiai ir lietuviškai paminėjo savo vedybinio gyvenimo 25 metų sukaktį.

Ta proga, ponų Godų namuose įvyko šauni puota, kurioje dalyvavo ir pasakė gražią kalbą kolonijos kapelionas gerb. kun. S. Grigaliūnas, fabrikantai ponai Jusiai, p. Alfonsas Bartašiūnas, p. Liūdžiai, p. Reyes, p. Sadauskai, p. Zubkai, «Laisvosios Lietuvos» korespondentas, kuriam nepavyko visų svečių pavardes sužinoti, p. Bolišauskas, ponis Saurusevičienė ir visa eilė gerb. Godų kaimynų, artimųjų ir prietelių.

Prie ypatingai papuoštų ir gausiai įvairiais skanėsiniais apdėtų stalų, svečius vaišino patys malonūs ir lietuviškai nuoširdūs šeimininkai. Solenizantų garbei buvo pakelta tosta, sugiedota «Ilgiausių Metų» ir linkėta, kad laimingai sulauktų aukštinio jubilėjaus, kaip ir iki šiol mūsų kolonijoje šviesdami gerbingos bei patriotinės lietuvių šeimos pavyzdžiu.

Svečios pyrago užsigardiję ir prie alaus stiklo, einant nuoširdiems pašnekėsimams bei skambant lietuviškom dainom, laikas greit prabėgo ir svečiai skyrėsi su maloniais šeimininkais, dėkodami už vaišės ir jaukų lietuvišką pobuvį.

GRAŽIAI MINĖJO VARDINES

Kolonijos kapelionas gerb. kun. Stan. Grigaliūnas gegužės 7 dn. šventė savo vardines. Vidurdienį praleido su prietelių kūnių būrelyje. Vakaro p. l. vardininką pagerbė lietuviškos šeimos surengdamos pas vieną iš jų vakarienę. Vaišėse dalyvavo gražus būrelis lietuvių. Laikas prabėgo gana sklandžiai, pušvairinamas skambiomis lietuviškomis dainomis. Vardininkas gavo daug sveikinimų iš lietuvių, vietinių ir užsienio.

Rep.

SKAITYKIT LAIKRAŠCIUS

«Laisvosios Lietuvos» redakcijoje randa si šie lietuvių laikraščiai pasikaitymui:

Amerika, Vienybė, Margutis, Vytiš, Dirva, Sandara, Garsas, Tėvynė, Lietuvių Naujienos, Kalifornijos Lietuvinis, Keleivis, Žvaigždė, Išeiviu Draugas, Nepriklausoma Lietuva, Lietuvių Žinios Svetur, Lietuvių Balsas, Šveicarijos Lietuviniai, Latvija ir kt.

PAIEŠKO

Marija Targonskaitė iš Utkmergės ieško brolio Targonskio ir dėdės Aleksandro Kovalausko. Atsiliepti į Lietuv. Pasitinybę Buenos Aires.

Lietuviai Argentinoje

MEMORANDUMAS Į PARYŽIŲ

Lietuvai išlaisvinti Centras Argentinoje, sielodamasis gyvybiniais Lietuvos reikalais, Paryžiaus konferencijos proga, nusiuntė Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atgaivinimo rūpesčių memorandumą Jungt. Amerikos Valstybių u. r. ministrui Mr. Byrnes, Anglijos u. r. ministrui Mr. Bevin ir Prancūzijos u. r. ministrui Mr. Bidault.

ATVYKO IŠ EUROPOS

Prancūzų laivu «Jamaica» iš Europos atvyko į Buenos Aires Dr. H. Lukoševičius. Lietuvą jis aplėdo 1944 metų vasarą, antrą kartą ten bolševikams artėjant Pergveno sovietų ir vokiečių okupacijos, visokių pavojų ir vargą Vakarų Europoje.

Dr. Lukoševičius tėvynėje buvo teisėjas ir universiteto profesorius. Argentinos lietuviai apie birželio vidurį tikisi išgirsti labai įdomią jo pasgaitą.

SAUNŌS ATGARSIAI

Vasario 16-tos proga Lietuvai išlaisvinti Centro Argentinoje paskelbtas energingas protestas prieš bolševikų vykdomą terorą ir žmonių naikinimą Lietuvoje, anglų žinių agentūros «Reuter» dėka nuskambėjo po visą pasaulį. Jau gavome žiniu, kad toji Argentinos patriotinių lietuvių (ne «balsiečių») deklaracija buvo atspausdinta Prancūzijos, Belgijos, Šveicarijos, Svedijos ir kitų šalių spaudoje.

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Buenos Aires, kaip kasmet, Motinos Dienos minėjimą ir šmet surengė Kat. Moterų ir Mergaičių Draugija Birutė. Gegužės 12 d. buvo iškilmingos pamaldos Aušros Vartų bažnyčioje, o meninė dalis «Sokol» salėje. Paskaityta apie lietuvės motinos vargus dabartinėje Lietuvoje ir išstremime jaudinančiai skaitė Ponja Laimutė Graužinienė.

ISVYKSTA Į S. AMERIKĄ

Buenos Aires Tėvai Marijonai Bronius Vitkus, Antanas Andriūšis ir Jonas Baltrušaitis šio mėn. 29 d. išvyksta į USA. Dar neaišku, kurie iš jų galės sugrįžti į Argentiną.

Manoma, kad vienas kitas Tt. Marijono atvyks naują.

VEIKĖJUI ISVYKUS

«Laisvosios Lietuvos» bendradarbis ir didelis jos prietelvis gerb. Juozas Nakutis su poniu, jau kurįs laikas kaip darbo reikalais yra išvykęs į Kordobos provinciją. Nors dabar ir gana toli gyvendami nuo sostinės, tačiau gerb. Nakučiai kaip visuomet sielojasi ir rūpinasi tragišku mūsų tautos iškimu ir patriotiniu darbu išvijoje.

Yra žinių, kad ponas Nakučiai, aplinkybėmis taip susidėjęs, būsią priversit ilgesnį laiką tenai pasilikit. Toks jų atstumas ir ilgesnis tenai pasilikimas, žinoma būtų nepaimnomas smūgis patriotinei Argentinos lietuvių kolonijai.

NORKUS IR JAUTIS

Daugumai yra žinoma pasaka, kaip alkanas vilkas visą dieną sekiojo jautį, manydamas, kad tam numetus «čurasco», vilkas turėsias puiklausią vakarienę. Bet jautis «čurasco» nenumetė ir vilkas alkanas nudūlino j mišką.

Lygiai dabar, visur nenormalumais pagarsėjęs K. Norkus laukia kada «draugas» Babilus paleikšias nusavins «Laisvosios Lietuvos» spaustuvių. Daug jau čia Norkus savo bolševikiškame «Balse» prirašė, daug vaikš čiodamas po žmones piktų melų prikalbėjo, bet žurnalas eina kaip ejęs. Argentinos lietuviai dabar sako: «Kokia sensacija būtų, jei K. Norkus nors kartą į metus teisybę parašytų!»

Nuo Redakcijos:

Užtikrinam, kad Norkus randasi to vilko rolę, o «draugas» skundžiasi, kad «buržuaziniams» Urugvajuje, kur dar neveikia NKVD patvarkymai, be «specialisto» Norkaus nepajėgiąs svetimą turta socializuoti.

Vytautas Dorelis

Patriotinio Urugvajaus lietuvių jaunimo veikėjas ir chorvedis, kuris netolimoj ateiety išvyksta Argentinon studijų reikalais. Per jį bus galima sutvarkyti ir «Laisvosios Lietuvos» reikalus Argentinijos lietuviams.

Pavergtoji LIETUVA

KAS FAKTINAI VALDO LIETUVĄ

Kaip 1941 metais Lietuvą valdė Pozdniakovas, taip dabar ją valdo «draugas» Suslov. Visi komisariatai perkelti į Vilnių ir tik vienas pramonės komisariatas paliktas Kaune, I Vilnių nuvežti ir maskolių frankiai lietuviški komisariatai: Paleckis, Žugžda, Gedvyli ir kiti. Buvę komisariatai Vaišnora, Guzevičius ir Girdziuskas pateko į nemalonę ir yra likviduoti. Kiek daugiau teisių Lietuvoje turi komisaras Gedvyli ir neturi reikšmės Paleckis. Susirašinėjimas tarp visų komisariatų, apskričių ir valsčių komitetų vedamas tik rusų kalba, nes visų įstaigų bei įmonių direktoriai, skyrių viršininkai ir vyresni valdininkai yra tiksliai rusai, o lietuviams paliktos tikrai žemiausios vietos.

BLOGA SPAUDA

Nors dabar Lietuvoje išleista laikraštis ir pusėtinai, bet jie visi skysti, be entuziazmo ir turinio. Didesnę jų turinio pusę užimta gruzino Stalino liaupsinimu. Vergijai, paniekinimus ir plėšimus kenčiantieji lietuviai tik sarkastiniškai šypsosi kai jiems peršama masko liškai bolševikiško melo spauda.

DAROSI ATVIRESNI LIETUVOJE

Atvežamos rusų šeimos Lietuvon, kai jos apsipranta, susipažįsta ir pamato lietuvių nuosirdumą, jos pasidaro atviresnės ir ima pasakoti apie rusų liardies kančias, badą, be galinį skurdą ir šturpią enkavedistų terorą. Jie taipgi pasakoja, kad Rusijoje siaučia visokios ligos. Karo ir abiejų okupantų nuteriotą Lietuvą, atvežtieji ru-ai vis dar laiko laimingesne ir turtingesne šalimi už Rusiją.

K. PETRAUSKAS MAURO ROLĖJ

Svedijoj išleistas lietuvių laikraštis «Svetur» rašo, kad žinomą mūsų operos aktorių Kiprą Petrauską bolševikai tyčia paskyrė į vyriausį Maskolijos sovietą ir enkavedistai pradėjo jį naudoti savo propagandai. Enkavedistų machinacijoms Petrauskas mielai pasiduodas. Pasikalbėjime su vienu Maskvos laikraščio korespondentu, Petrauskas pareiškė, kad naciai išžudė jo šeimą, nors šeima papė-

gusi nuo «išlaisvintojų» ramiai gyvena Vokietijoje. Taip pat Kipras rašęs reikalą žemai padėkoti ir didžiajam gruzinui už Lietuvos «išlaisvinimą». Bet vieną dieną Kipras pamatys ir išgirs: «Maure, tu savo rolių atlikai!»

LIETUVOS PARTIZANAI VEIKIA

Kai bolševikai atėjo Lietuvon antrą kartą jie jau rado stiprus partizanų dalinius. Tai buvo tie vyrai, kurie bėgo nuo nacių teroro į žaliuosius Lietuvos miškus, tenai organizavosi ir ginklavosi. Kiek vėliau juos žymiai papildė ir sustiprino generolo Plechavičiaus rinktinės. Ir dar vėliau, kai bolševikai paskelbė mobilizaciją, Lietuvos partizanai pasidarė stipri pešėja. Jų organizacija pulki. Informacija neblogesnė už NKVD. Apsiginklavimas modernus ir stiprus. Karo elgoje buvo pasirūpinta ginklų ir šaudmenų atsargomis. Lietuvos partizanai neliečia rusų karių, bet traukia lietuviškus bolševikų bendrininkus. Ir dėka partizanų veikiai, civilinis bolševikų režimas yra žymiai sušvelnintas. Pareiškimas, kuris labai stengiasi bolševikams ir terorizuoja lietuvius, partizanų yra įspėjamas lautis, o nepaklausęs būna likviduojamas.

Kiek sunkiau partizanams su maistu, bet ir tai jie nugalė. Prie partizanų generalinio štabo veikia Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, kuris duoda politines direktyvas ir partizanams ir tautai. Tos direktyvos paskleidžiamos krašte slaptosios spaudos pagalba. Slaptoji spauda yra gausi ir gerai organizuota. Slaptosios spaudos žmonės pakankamai gausna ne tik kavinėse, teatruose, keliuose, dirbtuvėse, bet dažnai net vyriausieji komisariatai randa savo kisenėse. Tuo būdu tauta nėra palikta be direktyvų, kaip tai buvo 1940 m.

Visų visos viltys partizanuose. Iš Vakarų jau beveik nieko nesitikima, bet užtat drauginančios žinios ateina iš Rytų. Rusijos viduje siaučia didelio nepasitenkinimo banga. Vakarų sąjungininkai raudonosios armijos karininkai ir kareiviai taip pat gausiai dedasi į partizanus. Jų jau veikia dideli daliniai Ukrainoje, centro Rusijoje, Lenkijoje, Balkanuose ir kitur. Visi jie palaiko glaudžius ryšius ir turi vieną tikslą, tai nusikratyti bolševikiško siaubo. Nors bolševikai griebiasi ypatingai žiaurių priemonių prieš partizanus, bet jų jėgos auga ir plėtoja Rusijoje ir jos okupuotose šalyse.

Lietuvos Praeitis

Lic. Vladas Staniliūnas

Mokslinė LAISVOSIOS LIETUVOS mįslė

DVIEJU BROLIŲ LAIKOTARPIS

(1341 - 1377)

Ordinai tai padaryti nesutiko. Krikšto klausimas atidėtas. Iš Kęstučio šeimyninio gyvenimo užsiliko šis pasakojimas. Kartą jojo jis Palangos miesteliu. Pamato Birutę Vidmanaitę žvejo dukterį. Susižavi jos gražumu ir paima sau į žmonas.

Algirdas mirė anksčiau, Kęstutis gi tapo nužudytas kiek vėliau. Kęstutis buvo paskutinis pagoniškosios Lietuvos didvyris. Po jų prasideda krikščioniškosios kultūros laikotarpis.

POLITINĖ KRIZĖ LIETUVOJE

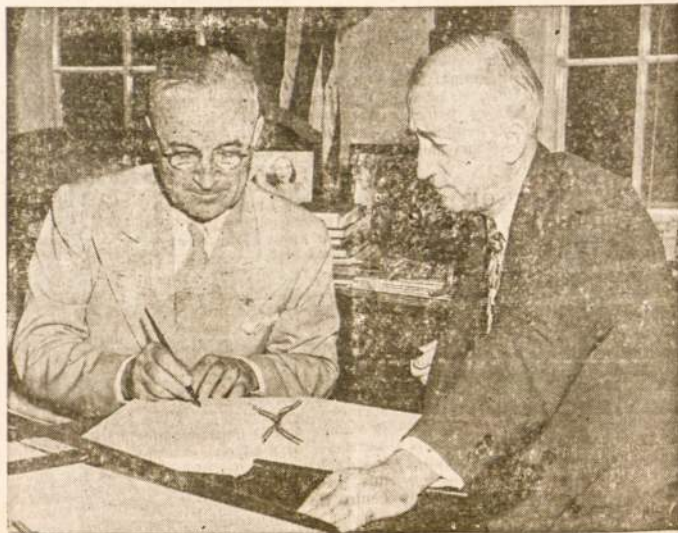
(1377 - 1384)

Algirdo valdytas žemes 1377 m. perima jo sūnus Jogaila. Dėdė Kęstutis sunėmė Jo-

gailai pradžioje buvo prielankus. Bet kai šis pradėjo draugautis su ordinu, prietelišumas dinga.

Su ordinu susitarti Jogailą vertė senkančios aplinkybės: ordiną iškrausti iš Pabaltijo nėra galimybės. Reikia sudaryti modus vivendi, išvengti nuolatinių karų, užvesti prekybinius sątykius ir t.t. Be to, Jogailos broliai pavydėjo jam vadovavimo. Su ordinu susitarė Trakuose 1379 m. ir Dvidiščiuose (medžioklės proga) 1380 m. Paskutinioji sutartis nukreipta prieš dėdę Kęstutį. Jis tapo nužudytas, iškyla Kęstučio sūnus Vytautas.

Jogaila su Vytautu kovoja dėl tėviškės. Susitaiko 1384 m. Su šia data prasideda naujas Lietuvos istorijos laikotarpis. Tai Lietuvos žydėjimo ir galybės laikotarpis, į jį atkreipsime didesnę dėmesį.

Amerikos Prezidentas Harry S. Truman, tariaisi su kancleriu Bvnes, tam išvykstant istorinėn Paryžiaus konferencijon, tartis bolševikams išparduotos Europos reikaliukais.

Sarašas Paieškamu Asmenu

Anečerevičiaus Česlovo iš Grinkiškių, Adomaitienės Onos ir Karpavičiūtės Podencijos, Adamčiko Nikolajaus, Baginskaitės Julės, Barsausko Pijaus, Brindžių Jono ir Martyno, Bardausko Juozo, Bernoto Jono iš Geldžiūnų, Baublio Petro iš Perlojaus, Bartoševičienės Antaninos, Bruožių Antano ir Jurgio, Bulkių Baltraus ir Jono, Bučienės Povilaitytės Marijos, Bermanienės - Levickaitės Apolonijos, Bagdanavičienės Stefos, Briedžio Kazio iš Pakiršinių, Chino Eduardo iš Ašmenos, Beniušio Kazio iš Užbradumės, Duobos Antano iš Tarpučių, Dumbliausko Tomo ir Onos, Didžiulio Aleksandro, Deglių Jono ir Petro, Duklio Balto iš Barsėnų, Dementavičiaus Antano iš Rumšiškių, Enskaičio Kristupo iš Sakalų, Guloko Igno iš Gražiškių, Gineikos Vacio, Ganiprauskų brolių iš Ketūnų, Gasiļausko Jono iš Gerdašių, Heso Liudviko iš Kauno, Garlos Benedikto iš Vaiškūnų, Gaidienės - Petravičiūtės Jadvygos, Juodelės Balio, Jakštų Martyno ir Jono, Ivoskos Adomo iš Smilgių, Januškos, Janutėno Povilo, Jakšto Mykolo, Kialino Alfonso, Kostanausko, Kumpalio Jono iš Jučionių, Kasikausko Juozo, Kybartų Kazio ir Agotos, Kvietkausko Jono, Kisiļausko Antano, Kuprėno Stasio, Kavaliusko Kazio, Kindurio Antano iš Mineiškiemo, Liaučių Augustino ir Leono iš Knabikių, Lipnicko Antano iš Skamadų, Matarų Jono ir Angelės, Milašius Petro, Malkevičiūtės Marijos, Matalečių Kazio ir Emilijos, Mažikos Vinco, Margevičiaus Vinco, Mačulaitytės Marės, Misiūnaitės Juzefos iš Repšėnų, Mikulėno Juozo iš Klavinių, Mešienės - Lasytės Teresės, Mikulskio Kazio, Murauskų Jono ir Juozo, Mačulio Kazio, Mačiulevičiaus Kazio, Pečelio ieško Juštevicius Juozas, Pauliusko Mykolo, Paškausko Stasio iš Kaušakės, Počešuno Juozo, Petrausko Antano, Petkevičiaus Juozo, Prancūkano Prano iš Vainikių, Prancūkano Jono, Rumbučio Broniaus, Remeikio Antano iš Mišūčių, Rauto Juozo, Simiausko Simono, Savicų Antano ir Natalijos, Selmonytės Julės, Stasiškio Povilo iš Lapinių, Stanilienės - Butrimaitės Rozalijos, Sedlicko Kazio, Saulyčio Izidoriaus, Slavinsko Petro, Sarcelio Lauryno, Simkūnienės - Grašytės Veronikos, Tautkaus Kazio, Trumpicko, Tamulio Aniceto, Tumasonio Juozo iš Varnagirio, Toliužytės Stefos iš Spirgiūku, Tomkevičius Napoleonas paieško tetos ir krikštotėvo, Tamuliūno Motiejaus, Valančiūno Kazio iš Dusinių, Vieraičio Juozo, Vikonio Petro ir Vikonytės - Bakanienės, Virpaitės Mikasės ir Kazimieros, Vildžiūnaitės Julės, Vaičio Vinco, Vitraitio Petro, Želvyš Leona, Želvyš Leonas, Zemaičio Jono, Zvakausko Juozo, Zazirsko Gabrio, Zakalienė —

Bruožaitė, ieško čia savo giminių, Zulono Stepono, Galbuogio Prano iš Dargutiškio, Adomonio Antano iš Jačionių, Adomonaitės Verusės iš Dvarnikų, Aleksiejaus Antano iš Pažų, Angeiskienės Marijos, Burbos Petro, Bernoto Jono iš Greidžiūnų, Bertoševičius Antonina, Grigalaitytės Onos iš Burbačių, Gineičio Juozo iš Mockeliškių, Galgatavičiūtės Uršulės, Elenos ir Monikos, Gavrilos Vinco, Gorų Olės ir Prano, Laucytės Anelės ir Paulinos iš Kurklių, Ivanauskienės - Urbeilytės iš Ražūčių, Kirvelevičiaus Juozo iš Versaminų, Kybarto Kazio iš Ruškelių, Kalpokienės Zosės iš Smalgių, Misiūnaitės Juzės iš Repšėnų, Skatlikienės - Pečkaitytės Cesės, Venckaus Lūdo iš Kulupėnų, Vitkaus Petro, Vaičio Vinco, Vidžiūno Antano ir Ratavičių Kosto, Juozo bei Stasio.

Viršpaminėtus asmenis per Lietuvos Pasiuntinybę paieško jų gimines, kurie randasi įvairiose Europos dalyse. Dėl smulkesnių žinių prašoma kreiptis į Pasiuntinybės raštinę, c. P. m. p. 4174, Buenos Aires nuo 10 iki 15 val., išskyrus šventadienius.

Jaunas lietuvis tautiškuose rūbuose, linksmame šventadienio pasivaikščiojime.

Šaipoku Kampelis ---

TIK PAKLAUSYKIT

Tik paklausykit, ką pasakysiu,
Kas sviete daros jums parašysiu,
Nors fricas - anglas nebekariauna,
Bet bolševikas kiekvieną šauna.

Vargšeliai kinai karą užbaigę,
Tarp savęs šaudos tartum apsvaigę,
O anglai radę siam karui galą,
Vež dabar bombas į Javos salą.

Kad iš atomų biznį daryti,
Stalinas prašo pasidalyti.
Nors Dėdė Samas tik skolas rašo,
Bet Maskvikas saulė dar daugiau prašo.

Lenkas tai džiaugias, laisvę turėdams
Ir į kacapą verkia žūrėdams.
Visa Lenkija tik raudonojoja,
«Ach Bože Bože» visi dejuoja.

O mūs lietuvių maža tautelė,
Bet už tėvynę čia balsą keliam.
Vieni kiek galiut už jų kovoja,
Antri mėgina pakisti koją.

Ką tik tu veiksi, ar ką darysi,
Vis vien «lašisto» vardą įgysi,
O tie kur nuolat šimtinės maišo,
Vargstančiai tautai tik centus kaišo.

Bet komunistams kiti aukuoja
Ir apie «rojų» sykiu dainuoja.
Tai gi kas skriaudžia tautą ir šalį,
Lai tokį biesas neša kur gali.

Ps.

DARBIETĖ

Aš darbietė labai noriu
Išsigerti kanių porą,
Išsigėrus padainuoti,
Senberniams ūpo priduoti.

Esu poros šimtų svarų
Apetitą turiu gerą.
Ošaliu valgyt kas papuola:
Kosę, dešrą taip kaip kuolą.

Prie alaus dešimtis kiaušinių,
O prie grapo, tai lašinių
Kai prie stalo atsisėdu,
Tai dešimtis bifų suėdu.

Jei kas mane pamylėtų,
Tai gerą pačių turėtų.

Gautų porą šimtų svarų,
Gautų pirtį, ir dar garo.

Aš jį vis meiliai kabinčiau,
Desgraciadon vadinėčiau,
Tenai turėtų išmokti
Stalino kazoką šokti.

Po kinsenų vės aukuoti —
Kinų partizanams duoti
Kokį pežą ir dėl rusų,
O špygą dėl brolių mūsų.

Kai pežų nebeturėtų,
Tiek jo man ir bereikėtų.
Tuomet su rusu ar Mauša,
Eičiau čangon įsikaušus.

Darvytas.

RIMTI PAKLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

— Tu man, draugas Rūke išvyrošyk ne-
išpasakytą draugo Arielkino žbitą. Tas lia-
dokas paėmė iš manęs 4 pezus ir sakė, kad
replanų veš į rojų tuojau, o dabar jo pisoris
Prochodimec Krugloducov pasakė ant publi-
kos, kad iki 1950 metų nereikia nė galvoti.
Kaip tu rokuoji Rūke, ar čia nėra apgavystė
ir biednų žmonių išnaudojimas?

— Ašku, kad taip, Raule. «Draugui»
Arielkinui reikia svetimos valiutos, o ne ko-
kio «chilamo», kaip jis jus vadina. Be to, jūs
gyvenę laisvame krašte sotūs bei apsirėngę,
taigi patesę Stalino totalitarinė despotijon ir
jo enkavedistų terorān, kur pamatę alkanus ir
utėlių užėstus kacapus, intumėt burblenti, kad
taip nėra, kaip jums «poselencas» melavo. Tai
prisiėtų jus šaudyt arba Sibiran grūsti. Antra,
Kremliaus brillantais apskarsėdusiems despo-
tams teikia jaunų ir sumanių įvairių sričių
specialistų. Taigi «draugas» Arielkinas iš pus-
galvių dar galės paimti po 4 pezus ir 1950
metais pasakys, kad reikia laukti 1960 metų.
Tai atsiminkit, kad jūs Stalino rojų matysit,
kaip savo ausį.

Bet dabar tu man pasakyk Raule, kaip
jums einasi su «draugo» Arielkino įsakytu
neva «kongresu».

— Bėda, «čort poberi». Atrodo, kad
velnias juoksis Rūke. Neperka žmonės bonų,
nors susiplėšyk neperka. Vargiai ar surink-
sim vienam «poselencui» ant apatinių kelnų
ir kokcio nors bolševikų laivo kapitonui ant
plunksnakčio. Į tą kongresą, kiek jau žinau,
tai užsirašė viena čangadorka iš Cerro, vie-
na cnatlyva draugė jaunikle, trys poselencai,
Šul, Šmul ir «draugas» Arielkinas.

TINTORERIA Y SOMBRERERIA

- ANDES -

de

Antonio Yankus

ANDES 1257 — TEL. 8-18-05

Motery ir vyrų rūbų valymas. Visų rūšių skrybėlių valymas ir reformos. Kostiumų ir paltų išvertimas, Lietuviams nuolaidai.

Adolfas "IMAN" Kaušinis

Vienintelis lietuvis Urugvajuje, turintis Elektros Stoties Teises. Atlieka: Visus elektros įrengimus ir pataisymus. Lietuviams Didelės Nuolaidos.

c. San José 1088

Telefonas: -- 8. 79. 56. --

Kaunas

Pieninė ir Alinė

Andrius Alekšas

c. Bogotá 4001, esq. Bèlgica CERRO.

Visuomet švieži produktai, ekonomiškios kainos, skubus patarnavimas. Pastikrinkit.

- LIBRERIA -

ESAS

Geriausių pasaulinių rašytojų knygos. Įvairūs popieriai: kartolinas, ceľefan ir kt. Rašomieji dalykai ir mokyklų reikmenys. Atvirutės, albumai. Užsakymus siunčiam ir paštu. Privėža tranžijai: 7. 9. 12 ir 61.

Arenal Grande 2553

Tel. — 27753. — Montevideo.

Cesna Radio

Adolfas Cėsna

— Radijo Technikas —

Gamina radio aparatus ir taiso senus, rūpestingai ir prielaimomis kainomis. Pažaduoda ir išsimokėjimui.

C. San Fructuoso 1827.

Montevideo.

PETRO ir BRONIAUS

Evovlucku

Pieninė — Bar — Almasenas
calle Berna 1860,

Villa del Cerro

Telefonas: — 22. 11. 94. —

Kamionai perkraustymui kiekvienu parkelavimu, įvairūs pieno ir kiti maisto produktai, vietos bei užsienio gėrimai.

PROVISION

Vilnius

Jono ir Onos

Sėesnulevičių

Calle V I Z C A Y A 4149 esq. Berna.

Casa Lira

1926 metais apdovanota aukso medaliu — Tarptautinėj Parodoj Lietuvoje. —

Visų rūšių pienuų taisyimas, sustygvavimas, naujų darymas ir pertvarkymas. Lietuviams nuolaidos. Savininkas Antanas Dambrauskas

San José 1015

Tel. 8 56 55.

DIPLOMUOTAS LIETUVIS SIUVĖJAS

Motiejus Boliauskas

Calle Francisco Tajos 1195. P. 2. Ap. 7.

Siuvama visų rūšių rūbai, geriausių medžiagų ir pagal paskutinius madų reikalavimus. Savas pas savą, nes rasite garantuotą darbą ir ekonomišką kainą.

Bodega y Viñedos

de VALENTIN CARNE e HIJO
VINO NATURAL
REDENCION MELILLA
— Tel. 22-00-56 —

Vieni lietuviai tik čia perka, nes duodama
gera prekė, ekonominė kaina ir skubus
bei mandagus patarnavimas.

foto arte
Esba.

GRECIA 3432 - CERRO - Tel. 22 10 54
Savininkas, Siasys Bartnikaitis.

FUNDICION PRADO

Fundición de Bronce Mecánico
Aluminio y Herrajes en General.
Sección Mecánica y Estampados.
Matrices de Todas Clases.
Y Para Toda Industria.

Eduardo Jusys

Molinos de Roffo 475-
Teléfono 22-55-05
MONTEVIDEO

Juozo Čeikaus

Vienintelis, Skubiai ir Sažiningai Patarnaujantis
Kasabos Lietuviams
BARAS - ALMASENAS
Calle 9 Nr. 142. Barrio Casabó.

Vesų rūšių maisto produktai, įvairūs
gėrimai, Visuomet šilnas alus ir ekonominė
kaina. Nuolatinė Kasabos lietuvių užėga

IMPERIAL

GARINĖ RŪBŲ VALYKLA

Rūbų išvalymas sulig "Duplex" sistema
Šermentų rūbai. Dažymas ir reform avimas
skrybėlių ir kostiumų. Nemažomas sąnau-
mas skylių bei perplėtimų. Lietuviams
nuolaida: tik \$150 kostumo išvalymas
ir išprošymas.

Centralinis Namai:

Calle EJIDO 1241. Tel. 91-9-10

skyrus ir dirbtuvės:

Avda. BRASIL 3092 MONTEVIDEO

Joyería Oriental

DALMIRO BORSANI

Savininkas

Parduoda laikrodžius, šiedus brang-
siemens, fantazijus, aukso išdir-
tinius su įrašais vardų. Taiso lai-
krodžius ir papuošalus.

SARANDI 644 - MONTEVIDEO Tel. 8-05-32

Restaurant y Pensión Gran Bretaña Juozas Ramonas

Savininkas

Geriausia vieta lietuviams turistams
atvažiuojantiems iš Argentinos. Svei-
kas valgis. Svarios lovos pavieniam
ir erdvūs kambariai šeimynoms.

JUAN CARLOS GOMEZ 1266

Telefono: 8-30-05